

Artur Silvestri

PERPETUUM MOBILE

„Piese improvizate pentru violoncel și oboi”

CARPATHIA PRESS - 2005

CARPATHIA PRESS, 2005

str. Școala Herăstrău nr. 62, sector 1
București, România, cod 014146
E-mail: carpathia.press@gmail.com
Tel/fax: 021-317.01.14
ISBN: 973-87295-8-0

*M-am gândit să reproduc pe coperta acestei cărți o pictură stranie, uimitor de tulburătoare, a lui **Gerard Carta**, artistul admirabil de azi, contemporan cu noi. Ea se numește „**La Faiseuse du Temps**”. Am ales-o cu sentimentul că este cea mai potrivită și am adăugat-o cu acordul Prof. **François Almaleh**, faimos ezoterist, purtătorul de grijă pentru opera acestui pictor neobișnuit. Le mulțumesc aici, și pentru aceasta și pentru reproducerile care, uneori, însoțesc unele din prozele acestei cărți neobișnuite.*

Concepția acestei ediții aparține autorului
Coperta: *arh. Mugur Kreiss*
Tehnoredactare: *ing. Diana Șuică*
Tipar: *S.C. VEGAGROUP SRL*

„UN ȚĂRM CARE NU SE GĂSEȘTE PE NICI O HARTĂ“

„**Perpetuum mobile**” este cartea pe care m-am gândit că am să o public la începutul lunii octombrie, în acest an. Ea nu încâpuse în nici un plan alcătuit înainte, de fapt niciodată, fiindcă nici nu știam că se va întâmpla să existe într-o zi. Am scris-o în septembrie, acum, în câteva după-amieze însorite și senine, pe o plajă la Marea Neagră, acolo unde Europa privește gânditoare către Asia. Și eu priveam îngândurat – fără să știu că voi apuca să mai scriu încă o carte de povestiri – către valurile fără sfârșit ce se orânduiau într-un mister al timpului rotitor pe care nu aș fi putut să-l deslușesc chiar dacă m-aș fi străduit. La început, fuseseră câteva propozițiuni însemnate în caiet, așa cum fac de fiecare dată când există câteva clipe fără vreo obligație imediată, stăruitoare. Începuseră să se organizeze în felul lor, având probabil un sens ce îmi scăpase pe moment; apoi, mi-am dat seama că apăruse și **un ton ieșit din împreunările de cuvinte**, ca un fel de muzică interioară ce cânta de la sine, ca o suită aflată în afara mea dar ascultată ca venind dinăuntru. Când am înțeles că există un **strat ca de ape ascunse** pe care îl ghicisem cu mâna ca și cum aș fi învățit bagheta din lemn de scoruș, ca un solomonar, m-a cuprins un fel de înfrigurare și o specie de uimire; o stare de navigator singuratic ce întrezărește, undeva, departe, un țărșm care nu se găsește pe nici o hartă.

Tot înaintând, fără să cred, totuși, că voi avea ceva mai mult decât niște exerciții de cabinet, ce vor sluji cândva, poate niciodată, am băgat de seamă că, într-un anumit fel, între toate aceste propoziții, adunate sumar în „ceva” nedefinit, se bănuiau câteva conținuturi obsedante. Era, deci, **o carte**, adică o construcție neîntâmplătoare, adunată – în forma ce puteam doar întrevădea – după anumite potriveli între gânduri, cuvinte și idei. Nu știam nici măcar cum se numește și numai târziu, când aproape că începuse să capete un chip, mi-a venit și cea dintâi fărâșmă din numele ei. A venit, însă, într-o ieroglifă neobișnuită, direct în limba franceză. I-aș fi putut zice, astfel, „Pièces impromptues pour violon et haut-bois”. Ascultând această formulare apărută în gând fără motiv, am înțeles că un reazem spre a-i atribui semnificație finală exista, totuși, oricât ar fi părut de neobișnuită alăturarea

de cuvinte. Acestea și erau, la drept vorbind: niște „piese improvizate“ pe unde curge o melodie tristă, indefinită, de vioară și oboi. Nici astăzi, când s-a încheiat acest acces nefiresc **care a eliberat această carte mică din locurile unde ea exista, poate, în lumile ipotetice**, nu îmi dau seama cum se născuse această muzică ce adunase și constituise nedeslușitul dintre cuvinte. Titlul i l-am dat ceva târziu, după aproape o săptămână, când nu mai era, de fapt, nimic de adăugat decât, poate, încă un semn de hieroglifă care să aducă totul într-un strat și mai necontingent. Origina acestei alăturări nu mi-o pot explica. A venit pe când căutam o ilustrație pentru copertă și când, amintindu-mi de picturile, neobișnuite, ale lui Gerard Carta (pe care mi le prezentase ezoteristul François Almaleh, un fel de „apostol al Straniului“, locuitor în Franța sub-lunară) am zărit, între vreo câteva zeci, și una care mi se părea că aproape este ruptă din materia mea originală. Se chema „La Faiseuse du Temps“ și pecetluiește astăzi înfățișarea exterioară ce a căpătat cartea, fiind încheiată. Era parcă descifrarea gândurilor, în limbă tainică, pe care le așezasem aici, un veșnic început care se naște ca să poată dispărea, renăscând; un fel de **pecete de inel** care identifica – prin apăsare în ceara roșie încălzită la flacără – de unde vine o poruncă și cum anume va trebui să se mențină dincolo de timp, dacă ea a venit: și se cunoaște.

Această formulare, de înțelesuri comprimate, mi s-a părut că trebuie să se ntărească până la urmă, în vreun fel și am adăugat la unele dintre aceste „alcătuiiri“, câte o ilustrație care, deși nu le explică, le completează. Le spun „alcătuiiri“ fiindcă, la drept vorbind, nici nu știu prea bine ce sunt. Ar fi putut să fie „proze“ (și, până la urmă, vizionate de sus, așa și par) sau, înaintând mai mult, un fel de „povestiri“. Dar ce se povestește aici, dacă ar fi să privim totul cu măsurile epicii curate, unde, ca să ai „poveste“ trebuie să ai evenimente și personaje care, în ultimă analiză, nu sunt?

Și, totuși, un fel de „poveste“ există, dacă mă gândesc bine. Este o epică de stări evanescente, la limita contingentului și o înșiruire enigmatică de episoade sufletești tot atât de puțin explicabile ca și mișcărilor aparent ininteligibile ale Naturii. Să fie acesta **mesajul sufletului natural**? Poate că, într-un anumit fel, acesta ar putea să fie. Un „suflet“ care, existând aici, poate fi înțeles și în alte părți, din Lumea Largă, oriunde se găsește acest

alfabet straniu care face să se poată comunica de la om la orice alcătuire ce aparține „viului”. De aceea, poate, am adăugat – ca să confirm această ipoteză și chiar s-o și întăresc – câteva vorbe despre ceea ce scriu: **cuvintele altora**. Le-am așezat la sfârșit și am selecționat ceea ce mi se părea, până la urmă, că li se potrivește. Căci și Jean François Samlong și Patrick Cintas sunt oameni care scriu în marginea apei, adică acolo unde Timpul își deslușește altfel marele mister al sfârșitului fără început. Și ei, ca și mine, poate că, odată, vor fi înțeleși, într-un fel, suflul natural care ne definește ca un fel de entelehie

Când am ajuns aici, am socotit că, în ceea ce mă privește, cartea se încheie. Avea tot ce îi trebuie ca să existe și nu mai rămânea de făcut decât gestul fundamental, adică să-și dobândească un chip definitiv și, tipărindu-se, să se nască. Dar până să înaintez în acest fel, am lăsat-o câteva zile la o parte, aproape că uitând de ea dar, de fapt, gândindu-mă dacă existența ei are vreun rost și dacă într-adevăr există o rațiune de a o face să apară la lumină. Ca și în alte rânduri, nu am dat-o nimănui să o citească fiindcă, în sinea mea, am socotit întotdeauna că soarta oricărei „lucrări”, de orice fel ar fi, nu este în mâna nimănui decât a Celui ce a insuflat-o. Curând, mi-am dat seama că nu aș avea nici un argument ca să rămână așa cum era, în **limbul literaturii indefinite** și că va trebui să o tipăresc. M-a îndreptat către această concluzie însăși enigma ei de întocmire: apăruse fără a se anunța ca și cum ar fi fost nu adăugată treptat ci **poruncită** și se scrisese parcă printr-un miracol fără măcar să-i pot calcula în vreun fel **proporțiile și principiul de a fi**. Acesta însă mi se deslușise, într-un anume fel. Ea continua „**Apocalypsis cum figuris**” dar era o carte târzie, de bătrânețe și poate și de înțelepciune, în orice caz „de resemnare”. Tot ceea ce nădăjdusese că voi afla prin revelație, miracol sau prea repede deslușire, se arătase că nu a fost cu putință; rămânea ceea ce întrevedeam acum, adică sensul impenetrabil al Lumii tradus în Timpul necruțător și în veșnica repetiție unde noi apărem doar o indefinită fracțiune de secundă.

Abia când am recitit totul ca un grădinar ce trebuia să se-ngrijească de toate cele ce îi sunt în seamă, am înțeles că, totuși, o anumită agregare se constituise până la sfârșit. „**Piese-le improvizate**” aveau, deci, ceva care le unificase și le făcea să se așeze împreună cu o posibilă coerență.

Întâi de toate, ele arată o anumită percepție a timpului, văzut ca Elementul principal ce definește viul; toate încep și se orânduiesc în funcție de timpul unde s-au ivit prin potrivirea neînțeleasă ori într-un anume timp din infinitele lumi posibile. Să fie însă acestea mai mult decât o ipoteză? Și, dacă le-am putea înțelege rostul de a fi, atunci însăși enigma ce ne înconjoară s-ar fi putut dezlega? Aceste întrebări nu au apărut niciodată aici enunțate atât de clar, dar ideea însăși ce ne spune că toate se repetă ori, în timpuri paralele, pot să fie altfel deși par a fi aceleași, s-a evocat și ea, câteodată, fără a se stărui. Există, prin acest mod de a introduce **cheia înțelegerii**, și o anumită antropologie schițată, poate chiar și mai mult decât aceasta. Căci repetițiile sunt, de fapt, **tipare imutabile**, scheme universale și chiar un fel de mecanisme neînțelese ale lumii unde noi ne aflăm, poate, doar ca **ocazie, materie și obiect**.

Dar această varietate de agnosticism care ar fi putut să exprime, de fapt, filosofia de aici, se împrăștie, până la urmă. Căci oricât ar fi esența lumii de impenetrabilă, Cuvântul este cel care biruie, include și purifică și extrage totul din contingent spre a aduce dincolo de timp, în straturile ce nu pier.

Privită astfel, mai de sus, de acolo unde toate își capătă proporțiile adevărate, aceasta este, poate, și o carte a Scriitorului, adică a enigmei care, **unind pe cele de jos cu cele de sus**, ne sustrage de la moartea definitivă, care înspăimântă.

Septembrie 2005, Albena
Hotel Laguna Beach

Recită azi, 13 octombrie 2005,
la cinsprezece ani de când l-am întâlnit pe Îngerul Păzitor

„BELLE QUI TIENT MA VIE“

Scriitorul își așezase mai bine foile de hârtie, stiloul și ochelarii, apoi își scoase din buzunarul de la piept pachetul de țigări și bricheta. Le purta întotdeauna în vesta lui obișnuită, asemănătoare unui șorț de zidar; acestea erau uneltele lui, asemănătoare cu echerul și nivela de apă sau cu firul de plumb. Putea să măsoare, cu ele, ceva din tot ceea ce – fără să știe despre ele când începe să scrie – îl înconjurau din toate părțile? Nu își putea da seama, aștepta doar, de fiecare dată. Uneori aștepta puțin sau, mai bine spus, nu aștepta deloc. Cuvintele veneau cu el, îl însoțiseră și abia așteptau să fie așternute pe hârtie, ca să existe. Alteori, aștepta mult, fără rost, neliniștit că, poate, le-o fi pierdut. Dar, până la urmă, într-o clipă indefinită, cuvintele veneau în cele mai diferite înfățișări, ascunzând sau descoperind idei, chipuri, uneori chiar și o poveste. Povestea cui? Întotdeauna – povestea lui.

Cel mai adesea, acestea se petreceau noaptea, fără să-și fi putut explica niciodată dacă este doar obișnuința sau este vreo potrivire. Se gândise câteodată că, poate, și fiindcă **făpturile lui, care îi vorbeau**, aveau ceva sub-lunar, secret, uneori nefiresc și, poate, și fiindcă poveștile lui, sau despre el, erau un fel de enigme. Dar ideile? Până la urmă și ideile aveau ceva eretic, necunoscut sau poate mistic. Era un om religios, așadar? Cine știe, probabil că era, ca orice altă ființă vie în a cărei alcătuire exista și ceva din Cel ce o făcuse posibilă. Înțelesese aceasta cândva, nu foarte demult, fiindcă i-o spusese, ani de-a rândul, o vietate misterioasă care, trăind lângă el, apucase să-i vorbească în felul ei nedeslușit, povățuindu-l despre toate acestea și despre toate câte ar fi putut să existe, pentru el, pe Pământ. Erau gânduri simple și clare, ca o apă limpede ieșind din izvor. Acum acel Înger, căci fusese un înger, nu mai era aici. Îl plângea adeseori și îl purta în gând întotdeauna și câteodată simțea că bunătatea lui nemărginită mai poate să ajungă aici, până la el, și să-l ocrotească într-un fel nedefinit. Dar amărăciunea nu se putea înlătura; îi rămânea numai hârtia și stiloul.

Privise lung către mare, peste terasa pustie unde alesese să se odihnească, să-și bea cafeaua de după-amiază, și să scrie. Privise și peste șirurile de umbreluțe multicolore, peste lizierele de copaci necunoscuți, peste șesurile de nisip unde, foarte departe, i se păruse că distinge spuma valurilor care se sparg, întâlnindu-se unul cu altul, îmbrățișate prin hazard.

În direcția aceea nelămurită ar fi trebuit să fie un orașel întins pe terase, despre care citise odinioară, demult, pe când era tânăr. Îl și întrezărea acum, exista încă, era acolo. Nu trebuia să-și imagineze nimic. Luă stiloul de pe masă, își așază mai bine hârtia sub palmă și începu să scrie: „În după-amiaza aceea senină și luminoasă, cine s-ar fi apropiat, datorită imprudenței sau curiozității, de Palatul de Vară, ar fi putut vedea, venind în jos, pe o cărare, dinspre faleză, o pereche neobișnuită, un bărbat și o femeie, pe care cei din partea locului nu îi mai întâlneră niciodată. Pășeau ușor, calm, poate că tihnit. Domnul purta un costum de bumbac, de culoare deschisă, larg și încăpător; părea un avocat în vacanță sau un profesor de la școlile mari ale Apusului, sau poate și una și alta. Ar fi putut purta o pălărie de pai, cu bentiță lată deasupra bururilor, dar nu o avea la el, poate nici nu o avea deloc. Ținea în mână o carte, nu prea groasă, cu copertile de carton cenușii. Nimeni nu putea să-și dea seama ce fel de carte era aceasta, decât numai el și cu ea. Cu mâna cealaltă îi ținea, conducând-o cu atenție, mâna ei. Doamna părea că ar fi ieșit dintr-un tablou de Renoir, cu chipul ei strălucitor și ochii mari, verzi, sau albaștri?, indefiniți în lucirile lor de ape necunoscute. Purta o rochie ușoară, dintr-o pânză fină, liniștitoare, și, pe umeri un fel de capă de catifea în albastru de Prusia. Coborau încet, ocolind pe lângă Pavilionul de după-amiază, pe poteca îngustă, aproape de turnulețul parcă precipitat în surplombă, lângă „échaugnette“. O ajutase să coboare, ținând-o de braț și arătându-i unde să se sprijine pe balustrada de lemn, cu mână continuă în torsadă.

Acum ajunseseră pe debarcader, în soare. Doamna deschise o umbreluță de culoare roz, dintr-o textilă țesută cu ochiuri mari. Se sprijinise de bara de metal și privi în jos, către adâncurile mării, indefinite, apoi către plaja pustie, cu pietre mari, unde se întinseseră năvoade tivite cu frânghie și câteva lotci. Nu văzură pe nimeni în jur, chiar și atunci când se străduiră să distingă măcar o siluetă, mai departe, către casele mărunte, vărute, acoperite cu olane roșii, aproape asiatice. Nici Regina nu se găsea la Palat. Tăceau împreună. Și priveau norul subțire, gânditor, întins ca o scriere tainică, pe deasupra lor către golful unde, acum, în acest timp, nu se afla nimeni. Ea își lăsă capul ușor către spate, fericită. „**Parcă am fi într-un roman!**“ – spusesese, cu voce scăzută, aproape șoptită. „**Suntem într-un roman!**“ – îi răspunse el, senin, liniștit, poate visător. Și amândoi își închipuiră, în aceiași fracțiune de secundă, cum din vârful peniței scriitorului, continuau să curgă, indefinit, reci, implacabile, zilele vieții lor.“

DEUS EX MACHINA

Era „vara încețoșată”, un anotimp care nu se găsește decât în Pontul Stâng, pe malul Mării Negre. Aici, septembrie vine cu zile luminoase, călduțe, prelungi și cu un aer îngăduitor dar trist căci lasă, încă de pe acum, să se simtă în nări mirosul neliniștitor al vegetației moarte. Valurile sunt, uneori, frământate și uimitor de intense, apele se ridică ritmic din ce în ce mai vizibile; dar vântul pare că nu este pe nicăieri. Dinspre mare vin, aduse de curenții necunoscuți, valuri de aer amintind ceva nedefinit, poate o putreziciune de plante smulse de la locul lor; poate altceva, ce nu cunoaștem și nici măcar nu putem pătrunde cu gândul; un „ceva” simbolic și misterios.

Pe întinderea plajelor tot mai pustii, marea își face loc mai întins, măturând suprafețe noi, neatinse până atunci. În urma ei, – acolo unde nisipur rămâne ud și compact iar spuma abia apucă să se împrăștie înainte de a fi înlocuită de alta, venită aproape în aceleași ritmuri de vâsle necunoscute – rămân meduze fumurii, alge verzi ca niște palme destrămate, stranii tufe mici ieșite din plantațiile așezate de Cel ce le seamănă pe toate, o lume despre care am fi vrut să știm, și s-o vedem, deși întotdeauna ne scapă înțelegerii și rămâne de negăsit. Lumea aceea apropiată, dar necunoscută; una din multele lumi paralele cu noi, trăind în alt timp ori, mai degrabă **cu alt timp și în altă percepție a lui**, o lume cu **altfel de tipare** decât timpul nostru, poate confuz, poate blestemat.

Văzută din locul în care se găsea, linia orizontului părea să închidă golful cu încă o jumătate din linia lui concavă: cealaltă jumătate. Un fel de cerc straniu sau, dacă ar exista o altă geometrie decât cea a formelor vizibile, **un cerc aproximativ**, imagine a perfecțiunilor nedefinite ce se găsesc pe Pământ. Departe, în zare, acolo unde nimic nu mai este decât în imaginație, nu se distingea nici măcar un punct nesemnificativ. Numai târziu, peste nu se știe câtă vreme, parcă un contur de vapor ori, poate, de barcă cu pânze începu să se întrevadă. Să fi fost adevărat? Nu putea să știe precis. Dar simți, fără să își explice de unde îi apăruse, spaima omului de lângă ape în fața necunoscutului care, prin fața ochilor lui, se arăta o fracțiune de secundă, posibil *Deus ex machina* neconsumat până la capăt, poate doar închipuit.

Sau presupus. Sau, poate, hotărâtor.

POCO LOCO

„Ce să fie acolo?” – păreau să se întrebe, din ochi, trecătorii, auzind muzica violentă, gălgâitoare, euforică, aproape primitivă. Nu se mai pomenise până astăzi, aici, acest sunet țâșnit, vital, parcă miraculos. Și ei se priviră întrebător. El se gândi că este doar o bandă de magnetofon cu muzică ritmată; era, însă, neobișnuit cu acest mod de a se arăta bucuria, când vine dintr-o dată, ca o ploaie vara, după seceta prea lungă. Dar ea îi propuse să se apropie.

Nu erau doar ei între curioși. Pe terasă, în fața restaurantului cu ferestrele largi, deschise – ca într-un club dintr-o colonie, unde, înăuntru, aerul se îmbospăta cu palete, mișcându-se lent, ale lămpii din plafon – se adunaseră o mulțime de bărbați și femei, prea puțini tineri. Își făcură loc și ei, alături de alții. Și priviră uimiți. În mijlocul sălii întinse, pe un mic podium oval, vopsit în roșu aprins și luminat de un reflector ca de spectacol, se agita o femeie mai degrabă scundă, îndesată, îmbrăcată într-o rochie de plajă, poate că din in sau din cânepă, în culori atât de diferite încât păreau o copie în textilă după tablourile lui Siqueiros. Cânta, atunci, în acea clipă; era adevărat. Doar orchestra exista înregistrată din „alt timp, de altădată”.

„Karaoke” – spuse el, pregătindu-se să plece. Ea îl reținu, apucându-i brațul ușor, ca și cum i-ar fi vorbit. Rămase, deci, și el, încă o clipă. Și, fără să-și dea seama, își aminti că ascultase în vara aceea, pe o placă de patefon cumpărată de la Paris, aceiași melodie stranie, sălbatică, fără ritm aparent, aproape strigăt șoptit. „*Homenagem a Vinicius. Tempo feliz*”, o bossanova. Se trezi fixând cu atenție și sunetele și cuvintele. Timpul fericit, pomenire pentru poetul ghitarelor triste, euforice, tânguitoare, gând arhaic tradus în arpegii gătuite. Și în interiorul acestui ceremonial – femeia mărunță, necunoscută, trăind clipa de beatitudine. Cine să fi fost? Nimeni nu o cunoștea. Venise acolo fără să se prezinte, alesese muzica privind atent indexul de la tonomat, îl programase și, în aceeași clipă, începuse să cânte la microfon ca și cum n-ar mai fi fost **de aici ci de acolo**, din lumea aceea imaginară unde **ea nu mai era ea** ci proiecția ei, poate iluzia secretă, misterul imaginației.

El o privea din ce în ce mai atent și înțelese de unde știa melodia aceea sălbatică, ritmată în moduri voit disproporționate. „*Crede că este Leny de Andrade*” – răspunse ea, liniștită, parcă știutoare.

Totul li se părea o magie păgână, de catedrală din colonii. Era timpul ei de atunci? Ori **timpurile fericite**, vrăjite, ale tuturor, țesuți ca într-o pânză de paianjen, în fantezmele poeziei sacadate? Nimeni nu își putea da seama, dar nimeni nu va putea uita clipa de nebunie, viața suspendată între două lumi, *poco loco*, timp desfăcut, destrămat, renăscut ca după descântece.

FUGIT NOX

Începuse să răsfoiască un carnet de însemnări fără să se poată gândi cu precizie la o anumită idee și fără să își poată aminti ce anume îl adusese aici. Poate senzația de tihnă indefinită, ora de răgaz. În acea după-amiază senină, ar fi vrut să citească poezii de Mallarmé ori să privească ilustrațiile unui album de Magritte. Dar nu avea nimic potrivit la îndemână, poate doar acel îndemn misterios, apărut treptat, căutându-și gestul care să-l definească. Încercă să-și amintească versurile preferate și reținu, după o vreme, doar melodia lor legănată, ieșind din alăturări de cuvinte rare, aproape nepătrunse, parcă rămase de odinioară, pronunțate într-un fel de limbă pură, „limba lui Adam“.

Apoi, i se păru că începuse să le audă. Să fi fost adevărat? Prive în jur, din balconul unde se odihnea pe fotoliul împletit din nuiele și nu reuși să își dea seama de unde venea muzica aceea de flaute, îndepărtată, poate vagă, totuși cunoscută. Se concentrase ca s-o înțeleagă mai bine: nu, nu era o iluzie. Acum ajunsese să o asculte mai atent și să o distingă în zumzetul sunetelor întâmplătoare ce veneau de pretutindeni. Părea că se adunaseră undeva flaute diferite, ca niște cântăreți cu timbru mai gros ori mai subțire, basuri și soprane, voci reduse la sunet fără cuvânt, colorând cu ritmurile lor, când săltate, când tânguitoare, lungile ore fără nici un conținut deslușit. Ascultase până acum mișcările unitare, de **tutti in allegro**, flaute consumând la unison, în patru măsuri; apoi, crezu că distinge o intervenție de clavecin și de bas pentru ca, puțin mai târziu, să se mire de repeziciunea schimbărilor de **solo** și **tutti**, întrerupte de un fel de recitativ fără cuvinte, ca de voce metalică solitară, monolog legănat, prelung, stins într-un târziu în alte mișcări armonice și răspunsuri proporționale, inegalități ritmice în **adagio**, balans în trei, apoi în patru și, în cele din urmă, în cinci, succesiuni scăzătoare, **L'Estro Armonico**, afectuoase, pauze silențioase, conversații în „triolets de croches“, umbră de motet, ecou spiritualizat, muzică de cameră, ciacconă, gigă, „la petite mannière“, lupta calmă, a părților distincte, Fugit Nox.

Ce este aceasta? – întrebuse ea. Și el îi arătase cum, în „Salle de cent suisses“, la Tuileries, Joseph Bodin, dădea semnalul să înceapă concertul pentru cele cinci flaute – traverssiere, fără basse, fără violoncel, fără clavecin și oboi, „à la règle d'or“.

Și ea îl văzu atunci pe Rege, între curteni, distingându-l cu greu printre perucile pomădate și între costumele scumpe, de brocart. „Este Ludovic al XVI-lea, nu-i așa?“ – întrebuse îngândurată. „Dă“ – zise el.

CĂLĂTORI ÎN VĂZDUH

Stăteau fără grijă, în marginea bazinului de înot, lungiți pe șez-longuri. Căldura îi toropise. Uneori, mai priveau către larg cum valurile se adăugau fără sfârșit, unul după altul; timp în curgere vizibilă, viitor devenit trecut, în nesfârșitul prezent care nu există.

— „Cum pot să zboare cu aceste mașinării?” – întrebă ea, privind mirată marea libelulă de pânze ridicată în zbor, deasupra plajei. Asculta, cu uimire, sunetul ritmic al motorului ce abia se distingea, venind de departe, de acolo, de sus.

— „Seamănă cu avioanele primitive” – observase el, surprins că nu își dăduse seama până acum că această asemănare ar fi fost posibilă.

Deasupra lor evolua, în itinerariu aproape canonic, repetându-se parcă la nesfârșit, un fel de liliac uriaș, ca o mașină fără portiere, rămasă doar cu cele patru roți de cauciuc și motorul cu elice, vizibil de la distanță. În scaune, așezați unul în spatele celuilalt, doi aviatori, cu chipul nedefinit sub ochelarii mari, ca de motociclist ori ca al unei insecte bizare, cu ochiul poliedric.

Zburau de mult dar nimeni nu se gândise cu prea multă stăruință la ei, până atunci.

De acolo, de la înălțime, oamenii se vedeau ca niște soldați de plumb pe masa cu jucării din copilărie. Privea în jos și pentru prima oară în viață înțelese euforia pe care își închipuisese că o încearcă păsările în zbor. Simțea cu acuitate vântul mai puternic al înălțimilor, aparținând unui alt fel de climat decât cel cunoscut până acum câteva minute. Și peisajul își modificase proporțiile și linia orizontului era parcă mai departe. Văzu, ori i se păruse că vede, ceea ce omul de pe pământ nu bănuia ori nu știa nici măcar că există, acolo, în depărtările de dincolo de zări. Înainta laolaltă cu pescărușii. Și, într-o clipă neidentificată, își aminti despre povestea țării imaginare unde aterizase, odinioară, un aviator rătăcit în alte lumi, poate paralele, ajuns fără să știe acolo unde nimeni nu văzuse vreodată ce poate fi.

Eșarfa legată de mână se întinsese luată de vânt, ca o batistă fluturată în semn de rămas-bun. O privise lung, cu mirare. Nici nu-și dădu seama că în jur nu se mai auzea nimic, nici un zgomot ritmic, nici un sunet de val, că era tăcere și că din toate părțile, îl invadaseră luminile strălucitoare.

CANON

Poate că tihna zilei ori rumoarea valurilor alcătuind o muzică nedeslușită să-l fi făcut să viseze puțin cu ochii închiși. Era ceva ca o magie pe care nu o mai încercase niciodată până acum. Începuse să vadă peisaje, scene fără mișcare și chipuri fără nume – aproape ca niște fotografii – pe care le cunoscuse altă dată, demult, poate chiar în viața lui. Părea că re trăiește momente concentrate, ce se întâmplaseră doar pentru a și le re-aminti altădată, cândva, într-un viitor oarecare, venit abia acum fără să-l fi anunțat nimic.

Se trezise amețit, tulburat și poate chiar neliniștit deși nu-și dădea seama prea bine ce se petrecuse. I se păru că trebuie să se ridice de pe cearceaful de plajă și să facă, fără să stăruie, câteva mișcări ce l-ar fi putut limpezi măcar puțin.

Curând, își dădu seama că înaintează în marginea apei, călcând uneori peste câte un val mai prelung și udându-și picioarele cu spumă. Înapoi, acolo de unde venea, urma tălpilor lui pe nisip de-abia că se mai puteau distinge ca niște semne din ce în ce mai nesigure din timpul care fusese. Într-un târziu, se oprise mirat ca să privească ceea ce i se păruse un joc de copii. Poate că acesta și era sau poate că fusese mai înainte și acum nu mai rămânea decât o amintire, un semn sau un ecou. Era, de fapt, ceva nedeslușit sau neînțeles, ca o construcție atât de veche încât marginile ei nu se mai defineau și totul devenise nu un șir de forme ci poate doar **tiparul formelor**, schița imaginară, năluca lor. Vântul subțire și marea fără sfârșit făcuseră ca să rămână pe nisip un posibil castel, o ipoteză de crocodil, o idee de elefant. Forme doar bănuite, poate entelehii.

Când soarele aproape se lipise de orizont, se gândi că un suc de fructe i-ar prinde bine; și îl ceru. Omul îl privise atent, parcă fixându-i mișcările în vreme ce strivea cu grijă fiecare jumătate de grepfruit. Abia într-un târziu, când se terminase, vorbi într-o limbă de neînțeles aici, în românește: „*tata era la Constantza*“, adică Dincolo, în Cealaltă Țară. Spusese totul șoptit, de parcă o taină de neînțeles ar fi voit să se arate măcar o clipă, asemeni unui fulger sclipind departe, foarte departe, peste mări.

ARĂTAREA ZEULUI

„*Pe continent plouase*“ – așa își zisese, la o vreme, observând, în lumina farurilor, mici lacuri strălucitoare în marginea șoselei. Mergeau de mult, apropiindu-se de mare, acum, într-un târziu. Mașina înainta fără zgomot, alunecând pe asfalt ca o corabie imaginară prin văzduh, dintr-o gravură enigmatică din Evul Mediu. Ori poate că făceau deja parte dintr-o gravură.

Aici plouase, într-adevăr.

Dar în Golf luna era plină, stranie, singuratică în cerul nedeslușit. O priveau cum se apropie, fascinați de forma ei perfectă și de mărimea ei neobișnuită de parcă distanțele s-ar fi apropiat ori o altfel de realitate i-ar fi înconjurat deodată. Lumina însăși începuse să capete o irizație stranie ori, mai bine zis, o concretete anumită și o consistență inexplicabilă. Poate că ajunseseră în cu totul altă geografie. Numai marea, întrevăzută câteodată între două serpentine, când mersul era obligat la unele ocoluri, li se părea familiară așa cum o arătau sclipirile de solzi argintii, ori de metal lichid, tremurător, de cărări de valuri sclipitoare în lumina lunii.

O mai văzuse și altădată, această lumină. Dar când anume? Nu-și putea da seama, de fapt. Poate odinioară, demult, într-un trecut care i se părea tot atât de imaginar ca și viețile anterioare pe care, cândva, le va fi trăit dar nu își putea aminti, despre ele, nimic.

Ajunseseră, de fapt, fără să-și dea seama. Orașul îi și întâmpinase cu o explozie de lumini gălbui, ca de miere transformată în altă stare de agregare, răspândită pretutindeni, peste străzile pustii.

Abia când intraseră în camera de hotel începură să simtă oboseala. Ea se așeză pe marginea patului, odihnindu-și câteva clipe palmele pe pătura din textilă bogată și rămase așa, pe gânduri, până când el deschise ușa balconului și ieși. Era noapte, o noapte adâncă, târzie, neobișnuită. Se sprijini de balustradă, privind către plajă dar fără a o vedea deslușit; auzea doar marea cu sunetul ei inconfundabil. Undeva, la depărtare indefinită, străluceau luminile palpăitoare, ca niște lumânări, ale unui sat ori ale unui oraș. Lumini să fi fost? Ori torțe? Ori lumânări? Și ce adunare de oameni și de case, nevăzute, dar poate doar bănuite, să fi fost aceea? Privea intens, fără a înțelege, părând că percepe doar un fel de rumoare ca de stup de albine ce îl înconjurase treptat fără să o identifice. Și, deodată, auzise clar, lămurit și înfricoșat, un nechezat de cal, o desagă trântindu-se la pământ și o voce soldățească, aspră, poruncitoare, spunându-i să se întoarcă, acum, imediat, cât încă mai era cu putință.

UCELLO

„*Ce frumoasă este toamna aici!*”. Așa i se păruse că a șoptit doamna distinsă, franțuzoaică, aplecându-se către bărbatul care o însoțea. Ori, poate, doar i se păruse. Stătea fără gânduri pe terasa hotelului și încerca să se trezească; țigara și cafeaua tare, cu lapte, ar fi trebuit să-l ajute. Erau ore de dimineață calme, fără calendar, aproape ieșite din timp, o parte oarecare dintr-o zi anonimă, una dintre multele zile, fără șir, despre care nu va mai ține minte nimic. Sau poate își va aminti vreodată, cine știe când, despre pictorul fără vârstă, așezat pe un taburet în fața șevaletului pe care așternea câte o coală mare de hârtie unde, peste zi, desena, fără să le mai știe numărul, popoare întregi de păsări. Îl privea și acum, ceva mai atent căci deodată prezența lui i se păruse neobișnuită. Poate mâna uscățivă, aproape descărnată și nervoasă, mișcându-se cu latul palmei peste coala prinsă bine în cuie, ca să nu se încrețească; sau poate profilul ascuțit, ce se alcătua precum ar fi fost el însuși desenul unei păsări ieșite din chiar gravurile lui; sau poate altceva să-l fi emoționat?

Desena tăcut, neîntrerupt și indiferent. Nu văzuse pe nimeni să îi cumpere o lucrare și nici el nu le afișa, arătând că s-ar fi gândit să le înstrăineze vreodată. Dar, cu fiecare zi, mulțimile de păsări ce prindeau viață de sub creionul lui se multiplicau cu o stăruință uimitoare și, dacă s-ar fi însuflețit cumva, ar fi acoperit pădurile, casele și dealurile și chiar cerul poate s-ar fi înnegurat.

Așa se gândea atunci – ori i se păruse că se gândise astfel – rămânând cu ochii ațintiți în gol și frământând, fără să-și dea seama, între degete o bucată de pâine. Nici nu observase că aproape de el, pe masă, venise în zbor o vrăbiuță. Îi era foame? Îl privea dintr-o parte, ridicând puțin din cap, așa cum privesc păsările. Și el o privi puțin, fără să-i caute linia ochilor, ca să n-o sperie. Și, ușor, mișcându-se cu grijă, îi aduse pâinea mai aproape. Ea începu să o fărâmițeze cu vârful ciocului și, peste câteva clipe auzi cum, de jur împrejur, forfotind din aripile grăbite, începură să sosească stoluri de vrăbii, mai mari și mai mici, începătoare în ale zborului sau veterane ale multor migrații, mai subțirele, mai gureșe. Le arunca tuturor firimituri de pâine, rupte între degete și risipite pe masă și pe podea. Și dacă, totuși, cineva l-ar fi privit de departe și-ar fi închipuit că venise de la Assisi până aici și ar fi fost, poate, pictat, ca un om bătrân înconjurat de zburătoare.

Dar cineva îl privea; de după dealuri, i se păru că îi zâmbește ușor Cel care le știe pe toate. Sau poate un înger.

FERRY-BOAT

Se înserase pe nesimțite și, când își dădu seama că se făcuse târziu, nimic nu părea că mai seamănă cu toate cele ce îi apăreau, înconjurându-l, cu prea puțină vreme înainte. „În curând nu se va mai putea distinge aproape nici un contur” – își zise ori, poate, îi șoptise cineva. Era ora misterioasă când indefinitul domnește, **entre chien et loup**. Dar cu cât nedeslușitul i se părea mai stăpânitor, cu atât creșteau, venind din toate părțile, nori de senzații diferite, stranii și noi, neîncercate până atunci. Ascultă o clipă valurile șoptind cu mișcări necunoscute și nesfârșite, clipocit de forme ce se nasc pentru o fracțiune de secundă și dispar pentru totdeauna: sunet aproape ritmic ca de vâsle care bat apele, răscolindu-le ușor, lent, neodihnitor. Ape în mișcare fără început, precum ploaia. Din sus, sau din jos de fluviu, ori poate din pădurile nevăzute acum, dar întinse pe amândouă malurile, i se păru că vin mirosurile de toamnă care începea. Și își imagină puțin, doar cât să se înfioare, straturile fără vârstă de frunze moarte, adunate una peste alta, sfârșind până la urmă prin a se face una cu pământul într-un fel de triumf al morții ce, poate, să fi fost și o renaștere în milioane de alte forme, posibile dar necunoscute.

Cine putea să știe, de fapt, ce secret ascundea această briză umedă, oarecum sufocantă, comunicând ceva care i se înfățișase fără să-l fi putut înțelege dar neliniștindu-l? Stătea așa, amețit, fără gând, doar un imens receptacol de senzații, de înțelesuri ce se amestecau incapabile să se definească, încercând să-și îndrepte undeva pașii sufletești ce se clătinau, pradă unui fel de angoasă blândă ce creștea cu cât se îndepărtau de pământ.

Acum nu mai bănuia malurile ci doar apele mari, implacabile; și se gândi că ajunsese în voia hazardului, acolo unde totul se putea îndruma oriunde și către orice fel de deznodământ. Încerca, poate, milioanele de spaime ireductibile, adunate în el de la milioanele de oameni necunoscuți care, altădată, odinioară și parcă întotdeauna, se întâmplaseră să se petreacă peste apele întunecate; noapte pe valuri. Și auzi fraze ce nu le înțelegea – tot atât de neclare și, poate, de imaginare – vorbe ce se orânduiau în felul lor nediscriminat, ca într-o adunare de voci babilonice și pe care, totuși, reușise să le înțeleagă fără a le putea traduce. Cu siguranță – își zise într-un târziu – că în cuprinsul lor încăpuseră, cândva, toate aceste adaosuri nelămurite pe care le aducea, parcă de la sine, apa călcată în beznă, Valul Negru. Frică de om lacustru, de sălaș ridicat peste apă, de vietate izolată pe deasupra undei neînțelese? Teroarea podului uitat în legătura lui către pământ, groază de necunoscutul ce se ascundea la adăpostul întunericului? Poate că erau toate acestea fără a le fi cunoscut vreodată deși îi rămăseseră întipărite fără să le fi ascultat până acum. Dar și mai distinct și inteligibil i se păru glasul alcătuirii lui irepetabile, îngândurată și temătoare, aflată într-o clipă lungă, poate suspendată, în preajma oricărei posibile destrămări.

Înaintau demult, parcă nici nu se mai știa de câtă vreme și când își dădu seama că s-ar putea să înainteze astfel la nesfârșit, în voia întâmplării ce nu se poate pătrunde și nici explica, îl cuprinse deodată o liniște neașteptată, ininteligibilă, poate fericită. Și atunci, fără să știe de unde îi apăruse această imagine pe care poate nici măcar nu o va fi văzut vreodată, își aminti cum, pe când era tânăr, rămânea pe gânduri oridecâteori, la orice oră a nopții și a zilei, de la fereastra casei învecinate îl privea, de undeva de sus, același chip impenetrabil, de bătrân fără vârstă.

SEMNE PE NISIP

Înaintase până departe, mergând cu tălpile pe nisipul ud prin acea zonă indistinctă pe unde valurile se întâlnesc cu pământul. În urma lui nu mai distingea nimic sau poate doar câteva urme neînțelese în timpul trecut, posibil, imaginar.

Se gândi câteva clipe, intens și indefinit, la toți cei care scriu undeva în prejma apei, fără să o asculte fiindcă o cunosc. Și zgomotul ei amenințător și continuu i se păru, deodată, atât de familiar ca și sentimentul cuibărit în sufletul strâns, imagine a fricii fără obiect, că implacabilul vine și că, aparținând naturii, nu avem o altă soartă decât anonimatul ei.

Apoi, fără să-și dea seama, se oprise îngândurat. Înaintea lui, pe plaja interminabilă și pustie, șirurile geometrice de umbreluțe albe cu bordură albastră și galbenă se așterneau într-o geometrie uimitoare, parcă abstractă și rece, o imagine a timpului nedeslușit. Era la fel ca într-o fotografie făcută la Cannes, în 1927, pe care o văzuse odată, demult, nici nu mai știa unde; o luase în mână și o privise îndelung și tulburat de perfecțiunea acestor linii care nu cuprindeau înlăuntrul lor nici o ființă vie, nici un om, nici un fluture, nici un pescăruș. Moartea, tradusă în imagine, era însoțită și multiplicată de însăși hieroglifa morții pe care gândul însuși o întrezărise în acea clipă enigmatică, simbolică, poate neîntâmplătoare.

Dar peste câteva fracțiuni de secundă – fără să-și dea seama dacă începuse de mai demult sau poate revenise într-o cu totul altă realitate decât cea pe care o trăise ori poate doar o închipuisese – auzi cum vântul insidios, șuierat și continuu, ca o bandă sonoră de o putere neobișnuită, mișca toate acele mii de pălării de pânză, marginile lor decupate și vârfurile încheiate cu un fel de penaj multicolor; le transforma într-un pocnet nesfârșit, sec, de melodie severă amintind de batistele fluturate de pe coverta pachetului care se pregătește să traverseze Atlanticul, un frunziș de umbrele ca o natură artificială, tot atât de insensibilă și de fragilă ca natura însăși în formele ei trecătoare, fără început, exprimate în nici o limbă inteligibilă.

„Eu am o mie de ani – se gândi el. Sau poate trei mii, de când a început să se scrie. Dar dacă se scria altfel acum zece mii de ani și semnele lor sunt atât de necunoscute încât nu se mai știu?”.

APOCALIPSA, DUPĂ ANTIM

Ploua demult, de câteva ore. Se retrăseseră și ei în holul încăpător, întins și pustiu, de la hotel. Prin sticla ferestrelor, parcă nesfârșite, ploaia se vedea stranie și îndepărtată și aproape ireală, ca o cădere continuă de perdele de ape rotindu-se de sus în jos. I se păruse că, de fapt, aici se macină o materie nedeslușită care, prin repetiția interminabilă, se străduiește să-i comunice și să-l învețe ceva. Poate o concluzie impenetrabilă? Poate un gând fără cuvinte? Și cine să fi încercat să-i spună toate acestea, în acest fel enigmatic pe care nu-l mai întâlnise de când nu mai putea vorbi cu **Cel ce îl învățase fără grai?**

Rămăsese pe un fotoliu, îngândurat. Ploaia biciuia asfaltul, oamenii care, puțini, se încumetau s-o înfrunte, acoperișurile și coperținele, mașinile oprite în parcare, băncile pentru odihnă: parcă tot ce se făcuse cu o mână nesigură, șovăitoare și pe lângă porunca întipărită sau împotriva ei. Abia iarba, florile și copacii primeau șuvoaiele de apă cu încredere, seninătate și fericire. Când îi apăruse, această frântură de gând îl tulburase privind mai cu luare-aminte cum, în loc să se neliniștească, tufele fără nume, presărate prin grădinile sălbătice, primeau cu bucurie picăturile nenumărate. O bucurie concentrată, atentă, care se traducea printr-un fel de adunare a frunzelor mici și lipite una într-alta, părând că se apără astfel, într-o reciprocitate de rezistență, când, de fapt, se lăsau în voia fericirii care întotdeauna înseamnă comuniune.

Gândul acesta, de o clipă, îl fascinase într-un anumit fel. Își reaminti – mai mult ca o senzație decât ca o mișcare de tablouri infimizezimal de scurte – zecile de ploi mari ce se abătuseră altădată peste zilele vieții lui. Ploi de septembrie, mai ales, de început de sfârșit – un sfârșit de an, poate, sau un sfârșit de ciclu – anunțând, prin răceala lor umedă, că iarna va sosi, ineluctabil, într-o bună zi, o zi pe care doar o bănuia fără să o cunoască. Ploi de duminică, lungi, odihnitoare, căzute în oraș, peste marile bulevarde pustii, peste parcurile unde nu se mai vedea nici o ființă vie alta decât vegetația din ce în ce mai întărită, mai verde și mai curată, ajungând – după

ce se spălase cu strania pedeapsă vindecătoare – până la culorile pure, aproape esențiale.

Lipsea însă ceva, nu își dădu seama de îndată ce anume lipsește. Totul i se păruse până acum ca un fel de realitate muzicală, de fapt ca o suită unde nu încăpeau nici sunetele tari, puternice, de tobe și cymbale și nici goarneaule Ierihonului imaginar. Și, totuși, într-un străfund de timp neidentificat apăruse, cu o putere parcă fără margină și cu o interioritate aproape insuportabilă, Spaima. Se ivise treptat și fără să i se bănuiască pasul ușor, așa cum este pasul unui fur când se apropie la adăpostul nopții. Întâi, o presimțise în apăsarea din piept, cuvânt al neliniștii fără propoziție, nod așezat în gât fără motiv, senzație de sfârșeală ca și cum nimic nu ar mai fi fost posibil și nimic nu se mai putea face de aici înainte. Cu greu înțelese într-un târziu că toate acestea se adunaseră undeva, departe de el și în adâncurile vieții lui consumate altădată și orânduite ca niște straturi ale fricii pe care le purta pretutindeni și nu putea să le atingă. Ori veneau, măcar unele, mai de dinainte, de cine știe când, de pe vremea când fusese altcineva, altceva, nici el nu își putea da seama ce anume și pe când, în ce vremuri inanalizabile?

Nimeni nu putea să știe, iar el cu atât mai puțin. Știa numai că începea să cunoască **frica de Apele Mari**, de sfârșitul universal în apele milenare, în ploile fără sfârșit, în apele ce cresc și se revarsă și vin să se așeze, peste față, acoperind ochii, **adunând prin includere** tot ce îi lipsește și i se adaugă. „Sfârșitul universal”, adică sfârșitul lui, **moartea fericită**. Și în acea clipă, fără să știe cum i se născuse în amintirea vie ori închipuită, înțelese că aceasta trebuie să fi fost soarta celor ce își fac cărțile cu mâinile lor și care – pedepsiți precum cel venit de peste Mare, din Iveria, și care biruise apele trecând peste ele, atunci când sosise și devenise, fiindcă așa trebuie să devină, Sfântul Cărților înecat de Stăpânii Timpului – rămân fără mormânt. Și rămân așa, ca să li se risipească numele și amintirea faptelor bune în lumea noastră unde Cel ce le rânduiește pe toate îi face, totuși, să aibă tipar și să se păstreze în insondabil, acolo unde cum l-o fi chemat poate nu se mai știe fiindcă numele îi este mai necuprins decât vremea.

SELVA OSCURA

„Cât voi trăi nu voi uita – asta se întâmplă o singură dată în viață!”. Vocea locotenentului de gardă imperială se auzise clar, ridicându-se răsunător din rumoarea zecilor de oameni care îi înconjurau. Domnișoara cu crinolină, distinsă, elegantă, îl aprobase fără să poată rosti un cuvânt; doar mâna ei stângă, învestmântată în mănuașă de piele albă până mai sus de cot, se ridicase ușor și, cu două degete desfăcute, desenase prin aer un semn poate înțeles de amândoi. Erau emoționați, înroșiți de plăcere și neliniștiți. Ar fi vrut să se miște puțin și să facă măcar câțiva pași ca să poată să se privească unul pe altul și să se admire. Până la urmă, se și îndepărtaseră, nu mult. Acum se puteau vedea. Stăteau față în față, cuprinși de o mirare indescriptibilă. Ea îi urmări atentă și nelămurită fireturile bogate, aurii, epoletii lați, cu desene baroce, bumbii strălucitori de la veston, chipiul de o formă ciudată, centironul de piele, apoi cravașa; o imagine a puterii. El nu se mai sătura să o admire. Niciodată nu își închipuise că în rochia largă, cloșată, făptura ei ar fi putut să-i creeze această impresie de fragilitate cum era aceea pe care o încerca acum. Ar fi vrut să-i încerce diamantele cusute pe plastronul de țesătură fină, albă, și să-i cântărească în podul palmei cerceii lungi, din șiraguri, care îi închideau conturul feței scoțându-i, din ipoteza ei de frumusețe, însăși a cincea esență. Se simțea fericit. Ar fi vrut să-i spună cuvinte pe care doar le presimțea undeva, în interiorul limbii pe care o știa cel mai bine; dar erau ascunse și nu le putuse afla, ca să le articuleze. Putea, însă, dacă nu îi destăinuise fericirea

lui ireductibilă, măcar să o invite la dans? Ar fi prins-o de mână cu mâna lui stângă și, cu dreapta, i-ar fi cuprins mijlocul subțire, strâns în ghenă, și ar fi pornit într-un vals interminabil prin nesfârșitul salon al Palatului de Iarnă, uimit de sunetul ritmic al blacheurilor de la cizmele lui și al botinelor cu toc mărunț, ale ei. Și așa, fără să-și dea seama, ar fi ajuns la capătul scărilor largi, împărătești, și ar fi luat-o în brațe coborând-o pe treptele late de marmură, până jos, în salonul de primire, pustiu și el, valsând în continuare, vrăjiți, fascinați, neobosiți, pradă magiei, zilei de fericire neașteptată, întoarcerii în timp, prizonieri ai gândului că sunt altcineva, de altădată, altfel, altundeva.

Și în această învățare parcă interminabilă, ca de Carusel, unde nu se mai vedeau nici chipuri și nici siluete și nici măcar locuri – despre care, dacă ar fi fost aievea, ar fi vrut să știe totul ori cât se putea afla despre ele – fata cu crinolină și locotenentul de gardă imperială se pierdură ca și când ar fi ajuns într-o pădure fără poțeci, noaptea, în bezna de nepătruns unde până și stelele nu se mai puteau nici măcar ghici.

Selva Oscura, spațiu fără dimensiuni. Acum începuse indefinitul. Se priviseră încă o dată mirați, fără să-și fi putut spune ceva și – mai cu seamă, fără să fi putut să aleagă – se văzură învestmântați într-un domnișor cu lorgnon, veston cu revere de catifea, pantaloni de drill, cu capul acoperit cu țilindru – el; și ea, în vaporeaze rochii, roz, apoi albastre, apoi albe și, în cele din urmă, violete, tivite cu froufrouri, participând la „bătăile de flori” de la Șosea, de pe Strada Mare, din parcurile de dinainte de Versailles, în marginea orașului unde, peste cine știe câtă vreme, un inginer aproape nebun va ridica un turn de metal ce se va înfige parcă în cer. Era parcă o zi anonimă, dintr-un an necunoscut, pe care doar sunetul rar al roților de trăsură trecând peste piatra de râu din caldarâm o mai însuflețeau câteodată, auzindu-se clar, răspicat, neliniștitor în nesfârșita oră senină, câștigată la ruletă.

„*Parcă erau aici, aproape; unde să fie?*” – întrebuse scriitorul, uitându-se întrebător către cea pe care o ținea de mână. Îi căutară cu privirea, amândoi, în mulțimea de curioși care se înghesuiau lângă magazinul pentru fotografii în costume vechi, iluminat ca o scenă de teatru, fascinantă, cuceritoare, narcotic tare, poate hipnotic. Nu găsiră nimic. Doar undeva, pe asfalt, împrăștiate de pași nenumărați, nepăsători, doar câteva perle desfăcute dintr-un șirag.

CUVINTE DIN DICȚIONAR

Când își dădu seama că în jurul lor nu se mai zărea aproape nimeni, era târziu, începuse să se însereze. Poate soarele sângeriu, îndepărtat, alungând umbrele în așa fel încât totul părea să capete alte dimensiuni, să-l fi înșelat și să-l fi făcut să-și piardă sentimentul timpului care trece. Briza de dinainte de asfințit, de fapt un fel de răcoare umedă, ca de pădure de munte înalt, se simțea mai bine acum deși nu supăra ci doar îi încordase simțurile ceva mai mult decât până atunci.

Nu se gândea să se ridice, să se îmbrace în halatul de baie și să plece. Privea fără țință într-o direcție necunoscută, peste valurile ce căpătaseră culori reci și neclare, un fel de nuanțe de pe altă lume pe care nu le mai întâlnise până acum. Sau doar i se părea. Dar poate că dacă ar fi privit mai cu luare-aminte în jurul lui și-ar fi dat seama că parcă se află pe altă planetă. În locul oamenilor se adunaseră pe sub umbrele, pe lângă șezlonguri și împrejurul foișoarelor pentru observație, mulțimi nenumărate de păsări albe, mari, cu ciocul galben și lat, potrivit pentru pescuitul sălbatic în apele fără fund. Abia târziu le observă și se mirase. Apăruseră fără zgomot, ca o adunare tăcută ori ca un fel de rasă necunoscută despre a cărei existență nu avea nici o știre și nici măcar nu ar fi bănuț-o. Încerca să o înțeleagă și prin fața ochilor îi treceau, cu o repeziciune ce nu și-o putea explica, mulțimi de cuvinte care, la rândul lor, ar fi trebuit să le identifice și poate chiar să le numească. Goelanzi, păsări cu spatele cenușiu și pene înspicate în alb și negru, vânător breton, **gwelan**, obișnuite cu mările reci, de la Capătul Lumii cunoscute în vremea legiunilor, suflete din Finis Terrae, din peninsula, din Finistère, albatroși din mările australe, zburătoare grele, apăsătoare, *vaste păsări ale mărilor; urmărind, indolente însoțitoare de călătorie, corabia ce alunecă peste abisurile amare.* „Alcatraz”, vietate al cărei nume secret îl putea înțelege doar dacă ar fi putut vorbi în limba Marilor Navigatori; vor fi întâlnit vreodată, acolo, departe, în locuri care ies și din rotitoarea geografie perfectă a Rozei Vânturilor, pe Adamastor? *Așezate pe punte, stângace și captive*, smulse din văzduh, prinse, surprinse și chinuite, suflet solitar, mirat în fața necunoscutului, fără să își cunoască măcar numele ce îl primiseră, tipar arbitrar, ipoteză de profil desenat în spatele căreia nu mai rămâne nimic, poate doar iluzia că există.

TIMP CIRCULAR

Nu își dădea seama dacă visează încă ori se trezise din senin, peste noapte, la o oră necunoscută, poate că nici nu știa în ce an și în ce anotimp. Nu se mai trezise astfel, în miez de noapte, de când nici nu mai ținea minte. De obicei, adormea târziu, către dimineață, ostenit și trudit, mai bine zis se prăbușea în somn fără puteri, ca o plantă secătuită căreia îi lipsea apa și aproape că nu mai putea să trăiască. Iar când se trezea dimineața, era de obicei târziu, căci la el totul era „târziu”; de fapt, până și orele zilei se măsurau altfel și, poate, chiar și viața lui să fi avut alte ceasuri, cine să i le mai știe.

Acum, însă, era treaz, încă nu trecuse noaptea și, în bezna aproape insondabilă, se simțea uimitor de bine, calm și clarvăzător, de parcă toate s-ar fi așezat deodată la locul lor definit, orânduindu-se astfel încât să fie potrivite și neclătinate. Se gândi să iasă pe balcon și pășise încet, aproape pipăind drumul și bănuindu-l în direcția luminii difuze, întrezărite prin draperia groasă ce ascundea fereastra. Altă cale nu putea fi.

Când ajunsese dincolo de ușă, închizând-o pe tăcute ca să n-o trezească pe ea, își dădu seama că făcuse bine când își luase sub braț pătura de lână de pe canapea. Era frig, un frig straniu și umed, ca și cum aș fi urcat pe munte, la înălțimi mari, departe de lumea nedeslușită unde totul germinează, se strică și se reface și se preschimbă. Acolo nu se putea modifica nimic și aerul avea răcoarea tăioasă a locurilor ce se sustrag timpului ruinător. **Nimic nu mai apărea, căci apăruse;** nimic nu își schimba forma în altceva căci „altceva” nu putea să existe și nici formele acelea nu puteau să fie mai multe. Se așezase, fără să-și dea seama, pe un scaun ce îl primise cu liniște și se înfășurase în pătura călduroasă. Să fi fost într-o altă toamnă, odinioară, când i se părea că făcuse aceleași gesturi și se încălzise cu aceeași țesătură ascultătoare ca și acum? Ori poate că „acum” era visul acelui timp care i se părea doar că trecuse demult, când parcă ar fi fost chiar acela pe care îl trăia? Încerca să asculte în jur, ca să înțeleagă. Nu putu să audă decât, foarte firav, foșnetul copacilor cu frunze multe și ramuri întinse, plângător, către pământ; și departe, uriașă și copleșitoare, marea cu muzica ei fără sfârșit, ritmică, indefinită, poate un Timp Circular, tiparul veșnic. Și privirea îi ajunsese către un punct nedefinit, unde cărările mișcătoare, ca de solzi de argint, duceau parcă de la sine, părând că vor ajunge la lună, prin lumina rece, de altădată, de azi, de cine știe când.

ALBASTRUL UNEI MĂRI IMAGINARE

Este cândva către prânz, într-o zi calmă, luminoasă, cu valuri neobișnuit de mari față de briza leneșă. Aproape de mal, nu însă atât cât să eșueze în nisip, alunecă o corabie venețiană, cu chila zvultă, bord ridicat, poate în două etaje. Dar venețiană să fie? De aici, de unde stau privitorii, nu se observă chipurile călătorilor dar ei există și sunt puțini. Se disting ca niște contururi desenate, fără detalii de îmbrăcăminte, doar culorile diferă și arată că sunt oameni.

Corabia evoluează nu prea încet, în linie paralelă cu țărmul, mișcându-se fără să aibă pânzele întinse; ele însă există. Catargele, în număr de trei, sau de cinci, le au înfășurate în funii strânse bine, ca să nu scape. Dar ce putere o împinge ca să se miște pe valurile neliniștite? În peisajul larg se aud doar valurile bătând ritmic și, câteodată, spărgându-se întâmplător unul de altul, fără o logică inteligibilă. Material pentru un tablou, poate chiar tabloul însuși.

El scrie toate acestea, căutând sensul lor și se gândește, abstras o vreme, imaginând nenumăratele episoade din cine mai știe câte piese de teatru posibile. Totul seamănă cu o scenografie; dar pentru cine este făcută și cine să o fi închipuit? Ridică privirea, după o vreme, către orizont: nu se mai distinge nimic, doar culoarea nedeslușită și cu neputință de identificat a **mării vii**, teritoriu pus-tiu ca și istoria ce a trecut.

ODATĂ, ALTĂDATĂ

Venea de dimineață devreme la piscina cu apă sărată, de lângă hotel. Ajungea pe nesimțite, călcând parcă prin văzduh. Nu o însoțea nici un zgomot, nici un lipăit de tălpi pe pardoseala de ceramică de lângă apă. Poate doar respirația să i se fi auzit sau foșnetul halatului de baie, când îl dezbrăca, după ce ajunsese. De fapt, apăsarea la locul ei fără să se știe, de parcă ar fi ieșit deodată dintr-o altă dimensiune. Dar totul devenea, mai apoi, concret, clar și distinct; o femeie în vacanță.

Și ritualul zilei dedicată băilor de soare era urmat după cutumele universale, într-un anonim de număr într-o mulțime care, pe oricare meridian, în acele clipe, făcea aproape aceleași mișcări, cu aceeași lentoare tihnită ce aparținea orelor fără țintă precisă, seninătății de plăceri concentrate, poate fără gând, poate fără memorie, consumate mecanic; gest universal. Își așeza întâi șezlongul, ridicându-și, în partea capului, o sprijinitoare ca să se susțină într-o poziție ce îi îngăduia vizibilitate. Apoi, în tăcere, adăuga salteaua, perna și prosopul de baie înflorat, în culori baroce, stranii, indiene, poate nepotrivite, totuși, cu chipul ei șters și cu părul blond, scandinav, de femeie poate tânără dar, de fapt, fără vârstă, care își petrecea ziua aici, aproape de marea scenografică, de extractul de apă îmblânzită într-un fel de ficțiune care ar fi putut să fie de oriunde, de aici, din Caraibe ori dintr-o stațiune oarecare de pe Riviera franceză.

Când toate aceste pregătiri se încheiaseră și după ce laptele de piele fusese întins cu degetele aproape peste tot, pe unde soarele ar fi putut să pătrundă neîngăduit, apăsarea, din sacul ei de pânză de in, cartea pe care o citea în fiecare zi. Era „*Sărbătoarea fără sfârșit*“, de Ernest Hemingway. De acum înainte nu se mai întâmpla nimic. Zilele treceau una după alta și ea citea aproape fără întrerupere, mișcând rar din mușchii feței ca și cum ar fi visat, parcă hipnotizată, în fața cărții care nu se mai sfârșea.

În acest timp, dar în alt timp, scriitorul își așeza hârtiile pe masa lui mică, rotundă și joasă, de la restaurantul din Cartierul Latin unde, în fiecare zi, în fața unei cești cu interminabila *café-crème* înșira, rând după rând, povestea cărților care puteau să fie, au fost, ori, câteodată, vor putea fi.

ASFINȚIT, ÎN TOAMNA UNIVERSALĂ

Soarele încă mai lumina cu o culoare compactă, aproape materială, de un roșu neobișnuit. O întrezărea printre copaci, venind parcă înspre el în raze prelungi, parcă tăioase, totuși definite într-un fel de secret al geometriei lucrurilor de pe o altă lume. Urma asfințitul. Să fi fost în această oră calmă și altceva decât un episod anonim din viața lui pe care, astăzi, oricât ar fi vrut s-o recapituleze nu ar fi putut și nici măcar nu ar fi înțeles-o, oricât s-ar fi străduit? Nu avea de unde să știe dacă era așa, până la urmă. Dar poate, cândva, își va aminti această oprire fără rost, în așteptare, acest intermezzo ce nu-l voise și a cărui semnificație poate că i se va desluși.

Dar, mai întâi, privise mai bine în jur, după ce, o vreme, ascultase apele curgătoare, în continuu sunet de tobă pe a cărei piele întinsă părea că se mișcă, fără a se opri vreodată, o palmă neștiutoare. Înaintase câțiva pași, în pădurea alăturată. Acum, fără să fi înțeles, ori poate înțelegând fără să-și poată traduce, pașii lui îl aduseră pe cărări despre care, până de curând, nu știa nimic.

Era toamnă, o toamnă universală în a cărei enigmă stătea închisă însăși inconsistența vieții lui, ajunsă aici, acum, în fața unei semnificații care îi scăpa. Călca ușor, cu grijă, peste frunzele uscate, de ieri și de alaltăieri, le asculta, făcând mici pauze, zgomotul straniu de întocmire ce se desface, apăsată de talpa piciorului care le strivise. Îl înfiorase fie și doar acest gând, un gând de ev târziu, ininteligibil, peste care se adânceau, fără să poată să le identifice, multe alte gânduri, amestecate și neclare. Oricât ar fi vrut să le orânduiască își dădu seama că nu va putea.

Așa fusese și într-o altă toamnă, despre care își aminti acum într-o clipă indefinită când, într-o altă pădure ruginie, într-o altă zi, și într-o altă lumină, îl însoțise cu pașii mășurați, îngândurați și senini, pe povățuitorul lui, îmbătrânit și resemnat, poate știutor și de aceea încercat de un fel de spaimă sau de o frică nedefinită pe care ar fi vrut să i-o spună și nu putea, căci nu putea vorbi; și poate că abia acum putuse să i-o înțeleagă.

Privise încă o dată în jur, acum, cu ochii înrouați de această amintire grea, neliniștitoare, poate simbolică. Deasupra zburau sute de păsări, adunate ca să migreze. Venea iarna, timpul **de dinainte**, clipele aspre, tainice, înghețul bănuț, obiectul Fricii, marele necunoscut.

ȘI VOR MERGE PE DEASUPRA APELOR...

Întâi se presimțiseră norii. Nu se vedeau, de fapt, dar în aerul din ce în ce mai înăbușitor, umed și greu, parcă ar fi apărut ceva ca un mesaj indefinit ori ca un gând, întins pretutindeni, dar fără cuvinte. Îl înțelegeau păsările, copacii și el. „*Va ploua curând*” – spusese la o vreme și ea îl privise uimită. „*De unde știi?*” – întrebuse neîncrezătoare. „*Știu*” – adăugă el, liniștit.

Nici nu trecuse mult și, de undeva, din amândouă părțile uscatului începură să se arate norii. Erau îndesați, vineții și înalți, alunecând – în uimitoarea lor opacitate fără zgomot – ca o vietate necunoscută și amenințătoare. Începu să-i privească atent. Era pentru prima oară când, după mulți ani, își putea îngădui câteva minute măcar, de tihnă ori de răgaz, ca să privească formele văzduhului, câte vor fi fost. Și cerul.

Stătea întins pe *chaise-longue*, poate senin, în orice caz în afara timpului ce îl înconjură. Nu mai trăise această senzație de plu-

tire de jos în sus, din copilărie. Să fi fost aceasta euforia păsării în zbor când, de acolo de unde călătorește, abia că se mai zăresc chipurile și contururile și, poate, semne ale Răului atât de îndepărtate încât devin aproape o abstracțiune? Poate că așa să fi fost dar, până la urmă, nici măcar nu mai avea cine știe ce importanță căci senzația stranie exista și îi era de ajuns. O încerca ușor și cu o anumită surprindere de parcă – fără să știe și, în orice caz, fără să vrea – s-ar fi reflectat către el, printr-un fel de magie, imagini și simțăminte indistincte ce îi veneau de pretutindeni, din toate părțile, fără conținut inteligibil, doar străfulgerare și viziune completă, tablou și simț. Așa se și întâmpla totul, de fapt: ca un fel de perdeă căzută, o fracțiune de secundă, peste timp, o falie în simțuri, o fractură bruscă și imediat dispărută în acel continuum de senzații proprii și de vederi ale lui. Erau ale altcuiva? Ale cui? Poate chiar să fi fost ale tuturor. I se întâmpla câteodată, rareori și pe neașteptate, **să trăiască și să simtă o clipă în locul altcuiva**, să vadă cu alți ochi, din alt loc, de la o altă înălțime, să încerce – neclar și parcă abstract – o altă durere, o altă spaimă, frica, exterioară de obicei, care devenea – în interiorul aceluia fulger și cu neputință de înțeles – **frica lui, durerea lui, spaima interioarelor ramificate** către direcții ce se pierd în depărtarea de neatins. Era el și nu mai era el, erau alții, sau altcineva, ori poate un „ceva” care, legând totul, aducea în scurtimi de timp, **de la unul la altul**, vestea. Ce fel de veste? Nu își putea da seama. Rămăsese doar cu ochii pe cer, străduindu-se să ajungă acolo cu partea aceea ce îi aparținea și nu-i aparținea, vorbindu-i și altfel, neînțeles de obicei.

Abia atunci, fără să înțeleagă de unde îi apăruse acest gând, își aminti că, odinioară, pe când era tânăr, începuse să scrie un fel de eseu, sau de povestire, sau de poem, și ar fi vrut să-i spună „*Metafizica norilor*”. Aceasta nu existase încă și din ce ar fi putut să fie vreodată îi mai rămăseseră doar câteva fraze. Și le re-aminti și pe ele, ori îi veniseră pe buze de la sine, ca și cum se nășteau acum, fără să se fi alcătuit niciodată. Le șoptise ca pentru el: „*Întâi, se presimțiseră norii. Nu se vedeau, de fapt, dar în aerul din ce în ce mai înăbușitor, umed și greu, parcă ar fi apărut ceva ca un mesaj indefinit ori ca un gând, întins pretutindeni, dar fără cuvinte.*”

MESAGERUL

Privea și își însemna în gând, de parcă ar fi făcut un inventar; sau poate ar fi închipuit o „*natură moartă*“, pregătindu-se s-o picteze. O masă rotundă, cu diametru mic, împrejmuind umbrela de soare; pe masă, numeroasele mărunțișuri care nu spun nimic despre nimeni ori, poate, dacă se adună într-o anumită combinație, spun totul despre cine ar trebui să spună, chiar dacă este un necunoscut. Socoti: *un pachet de țigări și cutia lui de chibrituri; o piersică tăiată pe jumătate; o sticlă de apă minerală, fără bule de aer; o cremă pentru protecția pielii; un portțigaret; două pixuri; un ceas cu baterie; un teanc de foi de hârtie, agitate de vânt, care se țineau la un loc sub greutatea telefonului mobil. Și, aproape goală, uitată: o ceașcă de cafea.*

Începuse să le noteze în caietul unde, la fel ca și pictorii de odinioară care își făceau caietul de schițe ca să folosească vreodată ceva, își așeza câteodată fragmente din ceea ce ar fi putut să existe ori, de-a dreptul, ceea ce credea că **apare de la sine** și se naște astfel fără zgomet, poate enigmatic. Scrisese toate acestea, până aici, înțelegând că, de fapt, în povestea scriitorului care descrie lucrurile de pe masa lui – observând, chiar atunci, cum se naște **imagea veșnică** despre toate acestea – apăreau, ca într-un șir de oglinzi paralele, nesfârșite alte scene identice, ecou și oglindire, răsfrângere realități ipotetice față de o singură altă realitate, unică, palpabilă, sigură. Care să fi fost?

Abia într-un târziu, când începuse să înlătore spaima acestei identități de nălucă, observă insecta stranie, cu ochii mari, odihnindu-se, obosită, pe foaia lui de hârtie, așezată pe genunchi. Apăruse cândva, fără să se anunțe. Stătea acolo fără să se miște, poate ostentivă și îmbătrânită, poate speriată: ochii ei, enormi, ieșiți în evidență ca niște nasturi rotunzi, aveau parcă miliarde de oglinzi tăiate ca într-un cristal hieratic, ocult, un poliedru perfect unde, în milioanele de fracțiuni se răsfrângeau chipurile lui, în număr de milioane, identitatea lui ajunsă vedenie, fără număr, fără loc, de nicăieri.

PERPETUUM MOBILE

Cuvintele i se așezau cuminți pe foaia de hârtie, de parcă ar fi fost pregătite mai dinainte, acolo de unde veneau: „*Acum două ore, am ajuns acasă după un drum lung prin Câmpia Vlahiei, de la sud de Dunăre. Zi splendidă de toamnă, un septembrie uimitor de liniștit, elegiac, ca o melodie în perpetuum mobile, de oboi și de violoncel. Câmpurile pustii, șoselele fără aproape nici o urmă de om, un peisaj care multiplică sentimentul de calm, îl rânduiește, îl face să se întipărească. Un septembrie proustian, cu foarte multă liniște dar și cu melancolie; căci toamna vine întotdeauna cu melancolii și cu o anumită durere muzicală, poate ca o **arie pe coarda re** și această stare difuză o încerc și acum.*

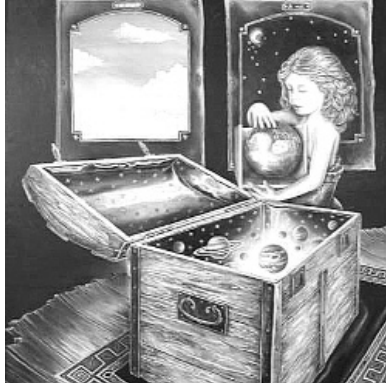
Acasă mă așteaptă cărțile și manuscrisele; dar am reușit să ne mai înseninăm puțin, slavă lui Dumnezeu. De mâine voi lua totul de la capăt“.

Își încheiase frazele acelea întâmplătoare, poate ale lui, dar trebuia să le recitească. Era bine, da, acum puteau să plece gândurile acestea târzii către oricine le va înțelege ori măcar le va privi, vreodată, răsfoind foile de hârtie amestecate, poate rătăcite.

Primind departe, în America, aceste rânduri aproape fără explicație, Sihastrul le citi îngândurat și, încercând o anumită tulburare, privi jur-împrejur, în grădina cu iarbă umedă și copaci mari, ca și acolo, în alt timp, în munții lui din Banat. Apoi, într-un târziu, așternu pe hârtie aceste șire, poate pentru el, poate pentru celălalt ori, mai degrabă, pentru nimeni de aici, ca o rugăciune pentru Cel ce îl luminase:

„Septembrie este și aici așa cum îl descrieți. În jurul locului izolat unde trăiesc sunt și lanuri de porumb pe care localnicii le adună foarte târziu, în Noiembrie și început de Decembrie. Oricum, la fel ca în fiecare an, mă bucur seara când – în zumzet de greieri și cer cu stele – aud fâșâitul frunzelor de porumb. Septembrie este, la fel ca Toamna, un prag. Ne aflăm foarte aproape de un alt tărâm care este atâta de simplu de atins încât nu îl aflăm.“

Apoi, iscăli în josul paginii, cu numele lui de patriarh de la Țarigrad, adică Alexandru.

CEASLOV

Undeva, pe o plajă la Marea Neagră, un băiat și o fată citesc, fiecare, câte o carte groasă; mai mult ca sigur nu sunt cărți de Universitate. Este toamnă târzie, către seară, parcă „într-un târziu”. Sunt calmi, senini și tăcuți, parcă desenați pe orizont așa cum stau aplecați asupra cărților ca deasupra unui ceaslov. Ceasornicul orelor, timp măsurat altfel decât timpul exterior, nepătruns, enigmatic, neîmpărțit și necunoscut.

Abia într-un târziu se opresc puțin, nu mai mult decât câteva minute; se opresc, de fapt, ca să privească marea tot atât de calmă și de concentrată în mișcarea ei fără gând ca și ființa lor definită fără cuvinte: o anumită uimire se observă atunci când Timpul Cărților s-a întrerupt deodată, chiar dacă puțin. E greu să te întorci **din lumea ce n-a fost în lumea care este** iar sentimentul ce doar se bănuiește seamănă, poate, cu mirarea stranie, încercată până la urmă în fața unei realități uitate, poate că întâmplătoare, doar posibilă ori apărută din senin ca să tulbure fericirea de a fi în paradisul cuvintelor care fac alte lumi să existe.

Nici unul dintre ei nu știe că, poate, cineva îi privește. Citesc în același timp și se opresc, îngândurați, din vreme în vreme, în tot aceleași minute. Cărțile lor rămân atunci deschise, cu fața în sus, parcă mirate că, deasupra lor, se întinde cerul nesfârșit, despre care nu știau nimic. Ce cărți vor fi fost? Nimeni nu poate să-și dea seama. Rămâne până târziu, după ce ei nu mai sunt decât o amintire, doar misterul lecturilor întinse, parcă la nesfârșit, ca și cerul ori precum firul Șeherezadei.

MUZICĂ DE JAZZ, ÎN GRĂDINILE PUSTII

Venise toamna. Își dăduse seama după răcoarea serilor târzii, mai uscată și mai pătrunzătoare decât mai înainte, peste vară, când apropierea mării o făcea mai umedă și mai îngăduitoare. Dar să fi fost numai această boare stranie anunțând zilele mai reci și, apoi, cândva, ploile nesfârșite și triste și, odată cu ele, îngândurările parcă fără motiv, prelungi ca un sunet de violoncel în săli largi, imense, pustii? De fapt, toate veneau de pretutindeni, și semnele altui anotimp păreau că se adună fără a le putea percepe altfel decât ca pe un simțământ indefinit, apărut târziu ca și cum dintr-o lume paralelă, unde se adunaseră emoții diferite, necunoscute și întâmplătoare, s-ar fi arătat **altceva**, o realitate acumulată care ajunge aici pe nesimțite, ca o pânză de păianjen țesută la întuneric.

Era noapte acum, o noapte adâncă, senină, neobișnuită, și ei se plimbau ca de obicei, îngândurați, fără o țintă precisă, voind parcă să mai trăiască, încă o dată, ceasurile de răgaz, poate chiar liniștea zilelor de toamnă însorită, calme, parcă nesfârșite. Ar fi vrut, parcă, să rămână totul așa cum fusese mai înainte, poate ieri, poate altădată și gândul însuși că, dacă s-ar fi străduit, ar fi putut să păstreze intact **timpul fericit**, le dădu o senzație neobișnuită, o nădejde amestecată cu teamă, iluzia clipei ce se suspendă.

Și, deodată, pe strada tăcută unde vânzătorii de mărunțișuri abia că se mai zăreau ca niște năluci, auziră, amândoi, în aceeași secundă, zgomotul acut, neliniștitor, al frunzelor duse de vânt, muzica tristă de jazz în grădinile pustii, trecând printre mesele goale, printre umbrelele inutile, peste copertinele unde nu se mai adăpostea nimeni. Și se răspândea pretutindeni, până departe, ca un ecou dintr-o lume care fusese și începea să nu mai fie, amestecându-se în tânguinea de hazard găuit, de saxofon, pian și flaut, cu pașii lor, tot mai îndepărtați, mai puțin auziți, siluete ce se îndepărtează în lungul străzii tot mai pustii, aproape scenografice, unde în curând nu vor mai fi decât frunze moarte pe asfalt, împrăștiate de vânt.

SCHIȚĂ DE PICTURĂ DODECAFONICĂ

Când venise pe plajă, demult, atât de demult că nici nu se mai știe, era tânăr. Stătea singur, pe șezlongul închiriat și sub umbrelă și fuma țigarile „555”, despre care citise într-un roman de Marguerite Duras și acum le găsisese de vânzare la un marinar, aproape de Cazino. Nu știa că aceea este o țigară aproape imaginară, că poate nici nu există ori poate că, dacă totuși existase, acum nu mai este decât în „*Stăvilă la Pacific*”. Începuse să scrie sub soarele orbitor. Scria și povestea fără un rost anume; de fapt, fără să calculeze nimic precis fiindcă el nu construia o casă despre care nu bănuia cum va fi când o va termina ci descria ceea ce văzuse odată, ori vedea atunci, în locuri despre care nu știa nimic și nici măcar nu ar fi putut să le identifice. Or fi fost din această lume? Puteau să fie, căci le observa atent, **având vizibilitate**, iar oamenii **dinlăuntru lor** aveau chipuri și nume și voci iar el îi auzea, notând scrupulos propozițiile ascultate sau, mai bine spus, ecoul lor; perceput ca un zgomot rostogolit în interiorul unei sfere: o cutie de rezonanță. Pe ei îi chema Sallustiu, Suetoniu, Mauriciu iar pe ea – Isabela. Cine să fi fost? Nu știa nimic despre ei; sau știa, de fapt, numai ceea ce acești oameni de altundeva îi îngăduiau să știe ori să-și imagineze. Îi era teamă să ducă închipuirea mai departe decât ceea ce **i se arăta**; o teamă fără conținut, adâncă, poate abisală, ca și cum gândul însuși că ei ar fi putut să părăsească **lumea aceea** și să ajungă în această realitate le-ar fi deschis numai acesta porțile nevăzute și i-ar fi putut întâlni lângă el, lângă tine, aici.

Stătea așa, aproape înțepenit de uimire, privind într-acolo și povestind. Nu știa nici măcar cum se chema povestea aceasta, dacă o fi fost poveste, totuși, așa cum se încuraja să creadă, până la urmă. I-a spus, multă vreme după aceea, când nici nu mai ținea minte când se întâmplaseră toate (ori le visase), într-un fel straniu și într-o limbă de pe un alt Pământ: „**Regina de fabulis**”. „*Ce va fi fost aceasta?*” – se întrebase. Era poate „Împărăteasa poveștilor”, crăiasa din povești. O crăiasă necunoscută, poate un tipar sau poate o enigmă.

Când plecase de pe plajă, era bătrân. Cărțile lui, despre care ar fi vrut să vorbească, nu existau ori poate că existau altfel decât ar fi putut să fie vreodată și nu apucaseră să existe. Dar el scrisese tot timpul: **unde se aflau ele, de fapt?** Și dacă erau cărțile altcuiva, de altundeva, din lumea aceea pe care, odinioară, doar o întrevăzuse câteva ore, o zi, o vreme, într-un „odinioară” tot atât de îndistinct ca și viața lui pe care poate că acela doar o visase și se trezise?

„**SCRIITOAREA DE SEMNE**“

Mergeau la pas, liniștiți, poate nu senini; fiecare cu gândurile lui, unele amestecate, altele comune. Se însera încet, dar nu observaseră asfințitul ori, poate, nici nu era atât de important să-l observe în această zi asemănătoare cu altele, prelungită în alte zile și ore tot atât de anonime; ceasurile gândului înseninat. Pașii lor, chiar și ei, deveniseră apropiați, ritmici, nu îi auzeau de fapt, dar îi simțeau că se acordă de la sine, ca o alăturare inerentă de instrumente muzicale diferite: o sonată căutată de atâția ani, când și când, atunci când **își găseau timp** și pentru ei. Rareori? Întotdeauna.

Dar, ca de obicei, pașii **îi duceau undeva** deși adeseori li se păruse, când nu aveau o direcție precisă, că merg pur și simplu la întâmplare. Așa crezuseră, poate, odinioară, cândva, pe când erau mai tineri și toate lucrurile apăreau cu o ilustrare a hazardului. Dar acum, când peste ei trecuseră atâtea, începeau să înțeleagă, fără să-și fi putut spune aceasta nici măcar în șoaptă, că nimic nu este întâmplător. Acum, chiar dacă gândul era neorganizat în cuvinte, se lăsau în voia **celor ce apar**, fără să aștepte să se întrezărească la fiecare clipă câte un mesaj, ori să li se arate un sens. Căci deși poate că acestea existau și îi înconjurau câteodată, venind din toate părțile, înțelesul se deslușea târziu, altădată, ori poate niciodată. De fapt, în această lume de semne, gândul însuși era neputincios. Cum să ajungă el acolo unde nimeni nu putea să ajungă, afară doar de Cel care le orânduia astfel, scriind istoria nepătrunsă a fiecărei vieți, indiferent de unde ar fi fost, și de când ar fi fost, și sub ce înfățișare s-ar fi închipuit aceasta?

În jurul lor, clipele de amurg creșteau încet, neverosimil de tăcute deși, dacă s-ar fi străduit, o anumită rumoare a **lucrurilor de suprafață** se putea distinge. Glasuri diferite, foșnet de copaci, clinchet de clopoței tresărind la gâtul cailor de la trăsuri; și, uneori, o fereastră închisă cu zgomot de vântul ușor, prea ușor, care venea dinspre mare ori dinspre păduri. Erau deja în mulțime, dar o mulțime liniștită, senină ca și ei; trăind **ore de petrecere fără obiect**, ca un fel de comuniune scurtă în a se opri timpul prea repede măcar pentru puțin, cât „să-ți tragi sufletul”, așezându-l, până la urmă, în ordinea lui necunoscută.

Înaintau la fel de liniștit, cu aceeași îngândurare de trecător, fără să aștepte nimic, luând parcă totul așa cum este. Acum ajunseseră

pe unica stradă de negustori din această mică stațiune de Litoral imaginar; erau pe Calle Mayor, pe Strada Mare, dar unde? La Mediterana sau în Caraibe? Undeva, cândva, unde Omul Alb pătrunsese și el, într-o zi, poate că nu „într-o bună zi”. Dar magazinele mici, ca niște dughene de Orient, se înșiruiău pe amândouă părțile, revărsând milioane de lucruri mărunte, poate nefolositoare, multe – sărăcăcioase ori făcute la repezeală. Acestea îi emoționau cel mai mult, **lucurile străambe**, nefericite, pe care nu le privea nimeni și nu le cântărea în palmă nici un trecător chiar dacă și ele, ca și altele, vor fi avut **înțelesul lor**, uneori mai bine definit decât al celorlalte; dar nevăzut, poate ascuns într-adins.

„*Există o universalitate a Bazarului*” – se gândise el dar nu îndrăznise nici măcar să vorbească. Așa i se părea deși nu își dădea seama de unde îi apăruse această propoziție scurtă, ca o lovitură de ghilotină. Știa însă, căci nu putea să nu știe, că în toate aceste înfățișări uimitor de diverse, poate întâmplătoare, hazardul aparent se împrășteie și că, de fapt, în feluri neprevăzute apar **noduri și semne**, ca o străfulgerare de fenomen meteorologic necunoscut. „*Gloria in excelsis*” – spusese, cu voce șoptită. Ea nu spusese nimic, poate că nici nu-l auzise. Nici măcar gândul ei de atunci nu îl cunoștea nimeni, de aici; dar un gând existase, fără poate să-l cunoască măcar.

Apoi se opriseră fără să vrea ori, poate, fără să înțeleagă. **Pasul lor oprit era o enigmă**. Trecuseră pe lângă mii de bibelouri, pe lângă sute de cărți poștale și de tablouri naive, pe lângă sute de „suveniruri” din imitație de piele ori din sticlă colorată, pe lângă tarabele unde vânzătorii de vată de zahăr învârteau cu virtuozitate norii roz de fire ușoare, făcându-i un caer de plăceri exuberante; dar ei se opriseră aici. Se privă o clipă, unul pe altul, mirați; să fi fost ceva neobișnuit? Poate că nu era, dar pașii lor se opriseră, totuși; să fi obosit? Era, până la urmă, un tablou, o scenă ce ar fi trebuit să fie **o scenă vie**, dar nu o tulbura aproape nimic. Dar poate că, până la urmă, ceva tulburător exista fără să se poate explica **taina acestei alcătuirii**. El se gândise, o clipă, la scenele de Crăciun, populate de figurine colorate, din gips, pe care le văzuse altădată, la Viena ori, poate, își închipuiseră că le văzuse. **Icoana Nașterii**, clipă miraculoasă, parcă tradusă cu naivitatea percepută de cei ce înțelegeau **în felul lor**, privind **de aici încolo**.

Dar, până la urmă, poate că fusese o simplă impresie: nimic nu părea să le alătore, afară doar dacă el gândise mai departe decât ceea ce vedea **acolo și atunci**.

Exista și aici aceiași simplitate naivă, la care se gândise. Pretutindeni, pe rafturile întinse, pe cele două mese mici, așezate mai către spate, și, ocupând aproape toată suprafața, înșiruite la întâmplare, pe podea, venise aici o lume de nenumărate necuvântătoare, figurine de gips, albe – unele, ca niște suflete de dinainte de a se încorpora, colorate – altele, atât de puțin asemănătoare precum și sunt toate cele ce ne înconjoară, oricât ar fi **tiparul** de inteligibil și anterior; atât de vechi încât ni se pare că este încă din **Prima zi**; și poate și de atunci o fi fost. Și, în mijlocul acestei lumi stranie, ca un fel de Păstor – o față subțire, mărunță, gânditoare, îmbrăcată modest, poate sărac. Hainele ei, vechi poate, cu rosături ușoare pe la cusături, erau pline de pete de vopsele, așezate întâmplător, pete mici, ca niște stropituri, venite în clipe de oboseală și din neatenție; arhipelaguri de pete, înspicate, ca și cum pensula s-ar fi scuturat brusc, printr-o zvâcnitură de mână înciudată; pete late, uscate ca niște urme de munți ipotetici, o stranie orogenie a clipelor de odihnă de după ce **Lucrul Acela** se încheiase cu bine, în a-nu-știucâta-zi. Și, peste bluza bufantă, de muncitor în brutăria alchimistă, și peste pantalonii de doc albastru, largi, ca să se poată îngădui mișcările, puține dar complicate – șorțul tașist, imaginea memoriei. Creație întâmplătoare. Athanor, cuptorul Genezei; poate un simulacru? Poate o iluzie.

Fata stătea așezată pe un scăunel, asemeni celui de la Roata Olarului. Măcina timpul și ea, poate ca și făcătorul de oale. Dar în mâinile ei se găseau, întotdeauna, o figurină de gips, în mâna stângă, și o pensulă, în mâna dreaptă. Iar pe măsuta unde așteptau cumiști alcătuirii încă neterminate, peste care culorile se așternuseră parțial, poate nepotrivit dar, în orice caz, fără să se definească până la capăt – capacele întoarse cu fața în sus, zeci de materii primare, pline de culoare și de amestecuri de culori.

Era tristă. Așa sunt zilele de duminică. Dar tristețea întocmirilor ce o înconjurau era parcă definitivă. Părea că un fel de vrajă nedeslușită le stăpânește și le adună într-un fel de „ceva” indefinit, ca o **Lume Strâmbă**, altfel decât lumea cunoscută, unde aceste fături nevinovate, poate negânditoare, asemuindu-se ele însele cu faturile care, atunci când există, sunt oprite să aibă graiul nostru, stăteau așezate pentru totdeauna; și oare pentru ce? Nimeni nu putea să știe oricât s-ar fi străduit căci îngăduința de a cunoaște, dincolo de ceea ce ți se arată doar, era atât de neînsemnată încât nici

gândul fulgerător nu s-ar fi putut strecura dincolo, ca o cămilă printr-o ureche de ac. Rămânea doar Semnul bănuț.

Dar nici acesta nu se putea înțelege, se presimțea doar, în toate, o atmosferă apăsătoare, ca un univers închis, aproape ireal și poate chiar simbolic. O lume posibilă, încremenită, formată din bucăți, din stoluri de zeci de păsări diferite; din cohorte de pisicuțe cu chipuri înmărmurite în cele mai puțin inteligibile grimase; din găinușe mari și mici și din rățuște cu labelle pregătite veșnic să pășească și, astfel, începând un pas care nu se va termina nici măcar în eternitate; din căței mai mărunți ori mai măricei, cumiți, îngândurați, singuratici, părăsiți, pierduți și îndepărtați de la misiunea lor, ce li se dăduse odată pentru totdeauna, speriați sau fericiți, măcar o clipă – clipa aceea, oprită pe loc, într-o imagine a bucuriei fără început și fără sfârșit; legiuni de broscuțe cu ochii mirați; cocostârci atârnați, la nesfârșit, într-un picior, oițe minuscule, reduse la scară, ca să poată să fie așezate, vreodată, în vitrina câte unei sufragerii din locuri necunoscute, de aici ori de aiurea, imagine a destinului definit, clar, hotărât și impenetrabil; spaimă și bucurie, în același timp.

Poate că imaginile acestea să-i fi trecut prin minte sau fuseseră doar gândurile; sau aceste cuvinte încă neexprimate în acest fel, risipite ca sămânța în pământ și moarte atunci ca să renască și ea, mai târziu, altfel, altcândva, poate chiar în acest fel. Ridicase privirea, ca să își dea seama dacă mai era vreo urmă de lumină pe cer. Erau doar norii, alburii, prelungi, destrămați, alunecând pe căile lor necunoscute, de acolo, de sus, drumuri imateriale, căi intangibile de văzduh.

Se îndepărtaseră tăcuți și tulburați, poate fără să-și dea seama de ce anume o fac. Abia târziu, după miezul nopții, se întorseseră, puțin înfrigurați; pășind repede în aerul răcoros, grăbiți să ajungă înapoi, la hotel. Străzile erau luminate opac, gălbui și parcă încețoșat; și erau aproape pustii. Abia din loc în loc – câte un trecător întârziat. Și magazinele se ascundeau după obloane, adormite și ele. Doar fata stranie, în cuptorul ei unde se amestecau culorile ce încă nu se nășteau, stătea și acum pe scăunel, în fața mesei plină de vopsele, în mijlocul lumii ei triste, inexplicabile, populată de broscuțe roșii, de pisicuțe argintii, de crăbii de culoarea oțelului și de căței aurii, însemnând pe făpturile de gips culorile închipuite, **scriitoare de semne**, veșnică și ea, ca și lumea ei de suflete încremenite în amărăciunea lor minerală.

STEAUA MARILOR

Când se întâlniseră, odinioară, nu avuseseră nevoie de cuvinte ca să înțeleagă misterul acelei clipe, potrivită într-un anume fel ca și cum astrele s-ar fi conjugat o singură dată în istoria, fără timpuri măsurate, din lumile nesfârșite. Nu îi spusese nimic. Nu o întrebese ce muzică ascultă și ce cărți citește și dacă, de la fereastră, se văd copacii desfrunziți. Crezuse, poate, că pentru el era prea târziu și că nici măcar nu putea să fie adevărat; și că venise, totuși. Așa era atunci când te obișnuiești să trăiești nopțile, singuratece, fără rost, de parcă te-ai fi rătăcit prin păduri.

Dar când își dădu seama că ea există și că nimic nu e întâmplător, încercase un simțământ nedefinit, un amestec de încântare și de spaimă, trăia o senzație de suprarrealitate asemănătoare cu visul, înșiruire de povești enigmatice, adăugiri de episoade fără aparentă legătură; vrajă, magie, iluzie? Nici măcar nu îndrăznea să se gândească.

Ce ar fi putut să afle? Să fi găsit, căutând, principiul ireductibil care îi făcuse posibili pe fiecare din ei și alcătuirea, poate inexplicabilă, a lui și a ei? Dar alăturarea, pașii muzicali, năzuința de a-i auzi vocea ori numai certitudinea că este aici, undeva, aproape, nu s-ar fi putut să le dezlege.

Acum priveau împreună marea, tăcând. El îmbătrânise, îngândurat, încercănat. Ascultau atenți valurile venind și pierzându-se în nisip; poate ceva se va desluși în toate cele ce nu se înțelegeau. „Cine ești tu?” – îl întrebă ea, în șoaptă. „Eu nu sunt din această lume” – spuse el, simplu. „Sunt doar un călător”.

SUMAR

Un țărnm care nu se găsește pe nici o hartă.....	3
„Belle qui tient ma vie“.....	7
Deux ex machina.....	9
Poco loco.....	10
Fugit nox.....	11
Călători în văzduh.....	12
Canon.....	13
Arătarea Zeului.....	14
Ucello.....	15
Ferry-boat.....	16
Semne pe nisip.....	18
Apocalipsa, după Antim.....	19
Selva oscura.....	21
Cuvinte din dicționar.....	23
Timp circular.....	24
Albastrul unei mări imagine.....	25
Odată, altădată.....	26
Asfințit, în toamna universală.....	27
Și vor merge pe deasupra apelor.....	28
Mesagerul.....	30
Perpetuum mobile.....	31
Ceaslov.....	32
Muzică de jazz, în grădinile pustii.....	33
Schiță de pictură dodecafonică.....	34
„Scriitoarea de semne“.....	35
Steaua mărilor.....	39